

Syysrapsi ylivoimainen

Öljykasvit voittivat talouskilpailun

Kallistunut hinta junttasi öljykasvit talouskilpailun voittoon.

Ilkka Kouvon syysrapsilla saama 4 842 kilon hehtaarisato antoi eniten katetta, kun tulokset laskettiin marraskuun viljan hinnoilla. Toiseksi tuli **Petri Holma** kevätropsilla saadulla 4 071 kilon hehtaarisadolla.

Kolmannen sijan sai **Teijo Kirppu** 1 969 kilon luomusyysrapsisadolla, kun tonnihinta nousi ennätyselliseen 618 euroon.

■ Annaleena Ylhäinen

Öljykasvien yli kaksinkertainen hinta leipäviljaan verrattuna toi talouskilpailun mitalisijat rapsille ja luomurypsille. Öljykasvien kotimaassa maksettu tonnihinta on kallistunut alkusyksyn 360 eurosta yli 400 euroon. Luomurypsillä hinta on 600 euron kieppeillä.

Pariisin hyödykepörssissä rapsin futuurihinta on kallistunut syksyn aikana sata euroa. Joulukuun alussa futuurihinta helmikuulle on 445 euroa tonnilta ja Hampurin pörssin hintanoteeraus viikolle 48 on 447 euroa tonnilta. Raision maksama rypsin ja rapsin kotimaan hinta johdetaan Pariisin pörssin noteerauksista, tosin kotimaan markkinatilanne vaikuttaa hintaan myös. Vuosi sitten pörssissä noteerattu hinta ja kotimaan hinta olivat lähempänä

toisiaan. Öljykasvien kotimaan hinnat ovat kuitenkin nousseet samaan tahtiin kuin pörssihinnat, ja hintayhteys on tiiviimpi kuin viljoilla.

Luomurypsin hinta johdetaan Kankaisten öljykasvien sopimustuotannossa Pariisin pörssihinnoista niin, että hinta on viiden edellisen päivän noteerausten keskiarvo vähennettynä 2,04 prosentilla. Luomuviljelyn rypsin hintaan lisätään sopimusviljelijöille 45 prosenttia. Luomurypsin minimihinnaksi on luvattu 500 euroa tonnilta pörssihinnoista riippumatta.

Soijan kysyntä kasvussa

Öljykasvit ovat kallistuneet soijan kallistumisen myötä, selittää **Tapani Yrjölä** Pellervon taloustutkimuksesta. Talouden elpymisen myötä soijan vienti Aasiaan, erityisesti Kiinaan on run-

Ilkka Kouvo voitti talouskisan ylivoimaisesti syysrapsilla. Kasvusto puitiin syyskuun alussa. Rapsi vaatii yli vuoden kasvuajan Suomessa.

KUVA: KARI NUMMILA

Taloukilpailu 2010		Tuotot €/ha								Muuttuvat kustannukset €/ha							
Sijointus	Nimi	Sato ¹⁾ , kg/ha	Kasvi	Lajike ja jalostaja	Hinta, €/tn	Sadon arvo, €	Tuet, €/ha	Tuotot yhteensä, €/ha	Siemen	Kasvinsuojelu	Lannoitus	Kalkitus	Traktori ja puimuri, poltto- ja voitelu-aineet	Kuivaus, öljy ja sähkö	Rahti + välityspalkkio	Liikepääoma	
1	Ilkka Kouvo	4 842	syysrapsi	Vectra CBI	401	1 939	581	2 520	77	66	129	37	24	28	69	19	
2	Petri Holma	4 071	kevätrapsi	Campino NPZ Lembke	420	1 710	578	2 288	52	80	144	37	39	32	58	14	
3	Teijo Kirppu	1 969	luomusyysrapsi	Largo SW	618	1 217	760	1 977	39	0	0	37	39	0	28	9	
4	Timo Laaksonen	8 442	ruis	Evolu KWS	192	1 621	578	2 199	70	39	48	37	15	35	121	15	
5	Samu Seikkula	1 524	kumina	Niederdeutcher	900	1 372	783	2 155	7	92	142	37	25	17	22	10	
6	Harri Laine	4 710	luomuruus	Evolu KWS	260	1 225	757	1 982	118	0	0	37	29	0	67	12	
7	Kalle Eskola	8 796	ruis	Evolu KWS	192	1 689	578	2 267	72	131	143	37	34	11	126	24	
8	Pekka Knuuti	9 401	syysvehnä	Magnifik SW	174	1 636	578	2 214	99	108	113	37	29	9	135	23	
9	Tytti & Jussi Karhulahti	1 294	kumina	Sylvia	900	1 165	790	1 955	3	108	157	37	35	3	19	12	
10	Samuli Sarviharju	8 015	kevävehnä	Scirocco KWS	172	1 379	535	1 914	130	73	48	37	20	58	115	13	
11	Veli-Pekka Aila	7 172	syysvehnä	Urho Bor	182	1 305	617	1 922	70	132	118	37	39	1	103	23	
12	Pauli Sosi	2 311	öljypellava	Heljä Bor	500	1 156	578	1 734	143	20	85	37	19	41	33	11	
13	Martti Tytykoski	2 599	syysrapsi	Vectra CBI	377	980	578	1 558	67	37	128	37	19	0	37	14	
14	Jukka Joensuu	3 924	härkäpapu	Kontu Bor	200	785	677	1 462	135	0	58	37	23	0	56	9	
15	Simo Savolainen	1 751	kevätrypsi	Eos Bor	416	728	690	1 418	27	74	124	37	28	5	25	10	
16	Antti Airikki	2 843	härkäpapu	Kontu Bor	200	569	632	1 201	60	7	18	37	16	0	41	6	
	Keskiarvo					1 280	643		73	60	91	37	27	15	66	14	

¹⁾ Sato peruskosteudessa: viljat 14 %, rypsi ja rapsi 9 %, kumina 10 %, öljypellava 8 % ja härkäpapu 15 %.

sastunut. Soijaa tarvitaan karjan rehuksi. Lihan ja maitoloustuotteiden kysyntä on Aasiassa riippuvainen taloustilanteesta. Kysynnän lisääntyminen on nostanut soijan hintaa. Rapsirouheen hinta seuraa perässä. Öljykasveista saatiin hieman odotettua pienempi sato, mikä puolestaan korottaa hintoja lisää.

Taloukilpailussa käytetyt, mahdollisimman tuoret viljan hinnat kysyttiin Raisiolta ja sopimustuottajilta viikolla 46. Veh-

nän tonnihinta oli 172 ja öljykasvien perushinta 411 euroa. Jos hinnat olisi kysytty viikolla 36, vehnän hinta olisi ollut 218 euroa tonnilta ja öljykasvien 370 euroa. Niillä hinnoilla olisi **Pekka Knuuti** voittanut taloukisan, ja **Ilkka Kouvo** tullut kakkoseksi. Rukiin hinta kävi korkeimmillaan 200 eurossa, mutta sillä ei olisi vielä kisaa voitettu.

Vuoden vanhoilla viljan hinnoilla kilpailu olisi ollut aivan toisenlainen. Vehnästä ja rukiista maksettiin 120 euroa, öljykasveista 270 euroa ja härkäpavusta 230 euroa tonnilla. Kuminan ja pellavan hinnat ovat pysyneet samana. Niillä hinnoilla kumina ja öljypellava olisivat päihittäneet leipäviljat ja öljykasvit kannattavuudessaan. Myös **Jukka Joensuun** härkäpapu olisi ollut viljoja ja Kouvon syysrapsia lukuunottamatta öljykasveja kannattavampi.

Taloukilpailun tulokset

■ Taloukilpailun voittaa parhaimman katetuotto I:sen saanut kilpailija. Katetuottolaskennassa vähennetään hehtaari-tuotoista (sadon arvo + tuet) muuttuvat kustannukset. Tilakohtaista ovat sadot, sadon laatu, panosten määrät, siemenkustannus, pellolla tehdyt työvaiheet ja menetelmä sekä sadon kuivaustarve. Viljan hinnat ovat Raision ja Kankaisten öljykasvien hintanoteerauksia viikolta 46, tai kiinteitä, edeltäkäsinnä sovittuja hintoja. Hinnoissa on huomioitu laatu- ja -vähennykset. Tuet on poimittu Tuottopehtori-ohjelmasta. Sadon jatkojalostuksesta tai siemenviljelystä saatavia lisä ei huomioida hinnan määrittelyssä. Suuren tilakoon mahdollistamaa etua tuotantopanosten hankinnassa tai konekustannusten alentamisessa ei tasapuolisuuden nimissä oteta huomioon. Tuotantopanosten hintoina käytetään siksi kaikille samoja hintoja. Kasvinsuojelu- ja lannoitekustannuksissa käytettiin maatalouskaupoista kysytyjä syksyn 2009 ja alkutalven 2010 hintoja. Konekustannukset laskettiin soveltamalla Työtehoseuran taulukoista löytyviä lukuja.

Muuttuvat kustannukset yhteensä	Kate I	Työ		Kate II
	Kate I, €/ha	Työ, h/ha	Työ, €/ha	Kate II, €/ha
449	2 072	4	65	2 007
456	1 832	7	105	1 727
142	1 825	7	103	1 722
379	1 820	3	39	1 781
352	1 802	5	67	1 735
264	1 718	5	78	1 640
578	1 688	6	91	1 597
552	1 662	5	79	1 583
373	1 581	7	95	1 486
495	1 419	4	53	1 366
523	1 400	7	105	1 295
390	1 344	4	51	1 293
340	1 218	3	50	1 168
319	1 143	4	62	1 081
331	1 088	5	76	1 012
184	1 016	3	43	973
384	1 539	5	73	1 467

Öljykasvit ovat karkeasti ottaen viljoja kannattavampia silloin, kun niiden hinta on kaksinkertainen. Ilkka Kouvon voiton sinetöi jättimäinen sato ja kohonneet öljykasvien hinnat. Katetta tuli yli 2000 euroa hehtaarilta. Kouvon saama sato on huippuluokkaa Pohjoismaiden ja Baltian mittapuulla, eikä sitä tarvitse hävetä edes brittien edessä.

1. sija

Kate I, 2072 €/ha Suurimmat tuotot

■ **Ilkka Kouvon** 4842 kilon rapsisadon arvo oli viikon 46 hinnoilla 1939 euroa. Se on ainakin euroajan talouskilpailujen ennätys. Kouvon sadon tonnihinta oli 401 euroa. 411 euron perushintaa tiputti matala öljypitoisuus, mutta toisaalta roskattomuudesta tuli lisähintaa. Laatuanalyysi tehtiin raakasadosta, joka otettiin puintihetkellä. Näyte oli siis viljankuivaamossa käymätöntä tavaraa. Raakasadonlaatu on huomoinmpi kuin kuiva-tun sadon laatu.

Kouvo on korjannut syysrapsisatoa jo kolmena syksynä. Tämän syksyn sadot olivat suurimmat tähän mennessä. Talvehtiminen onnistui täydellisesti, ja keväällä riitti vettä. ”Syysrapsi lähtee aikaisin keväällä kasvuun ja haihduttaa runsaasti vettä. Kuivat kevät ovat olleet merkittävin satoa rajoittava tekijä. Tänä keväänä sitä ongelmaa ei

ollut”, Kouvo kertoo.

Kouvo on tyytyväinen marraskuun hintaan, vaikkakin odottaa hinnan kallistuvan entisestään. ”Euroopassa syysrapsien kylvöt epäonnistuivat tänä syksynä monin paikoin”. Kouvolla syysrapsin kylvöalan ratkaisi käytettävissä oleva peltopinta-ala, ei hinta. ”Hintaa on aika mahdoton tietää vuosi etukäteen”.

Kouvo pitää syysrapsin kylvöä taloudellisesti riskittömänä. ”Sen esikasviarvo on niin hyvä, että se kattaa siemen- ja kasvin-suojelukulut vaikka talvehtiminen epäonnistuisi”. Rapsin tanakka juuri parantaa maan rakennetta ja lisää erityisesti syysvehnän satoa. Kouvo kylvääkin rapsin perään aina syysvehnää mikäli vain mahdollista.

Kouvo kertoo seuraavansa markkinoita päivittäin. ”Rahaa ei tehdä pelkästään pellolla”. Internetin seuraamiseen kuluu aikaa.

Tämän syksyn viljanmyynti-strategiaansa Kouvo luonnehtii joko epäonnistuneeksi tai sitten erittäin onnistuneeksi. ”Viljat ovat vielä siilossa. Talven hintakehityksestä riippuu oliko strategiani hyvä vai huono”.

Nykyisillä vehnän hinnoilla ei kannata myydä. Toisaalta Kouvo ei myynyt viime keväänä ohriaan interventioon. Sitä voi jälkikäteen pitää onnenpotkuna. Varsinkin kun teollisuus ja kauppa kuljettivat ohravarastonsa interventioon, ja ostavat niitä nyt sieltä takaisin kalliimpaan hintaan. ”Joskus kannattaa toimia juuri toisin kuin kaikki muut”. Oikean hinnan odotetun mahdollistaa suuri varastokapasiteetti.

Vectra satoisin lajike

Kouvo on testannut monia eri syysrapsilajikkeita pelloillaan. Tänä kesänä Vampulassa kasvoi kahdeksan hybridilajiketta (Vectra, Primus, Adam, Hornet, Hygolor, Artoga, Exgold ja Exotic) sekä neljä populaatiolajiketta (Ladoka, Adriana, Californium ja Catalina). Vectra menestyi näistä parhaiten. Tänä syksynä Kouvo kylvi 16 eri lajiketta.

Ilkka Kouvon syysrapsi kukki touko-kesäkuun vaihteessa.

Vectra on mannerilmastoon jalostettu hybridirapsi. Lajikkeen jalostaja Canola Breeders International (CBI) luonnehtii sitä erittäin talvenkestäväksi ja aikaiseksi, mutta satoisaksi lajikkeeksi. Se muodostaa syksyllä voimakkaan juuren, ja toisaalta kehittyä keväällä varhain ja kukkii aikaisin.

Aikainen kukinta voi Suomen oloissa olla ongelma. Viime keväänä kukinta alkoi Vampulassa 26.5. ja halla uhkasi kesäkuun alussa. Keväällä 2008 rapsit olivat nupullaan toukokuun puolivälissä, jolloin pakkasta oli pahimmillaan yli 5 astetta. Kukinta alkoi 19.5.

Syysrapsilla on kuitenkin läjäpäin etuja kevätöljykasveihin verrattuna. Syysrapsi on Euroopan öljykasvien valtalaji, sitä viljellään laajalti, uusia lajikkeita jalostetaan runsaasti, sille löytyy kasvinsuojeluaineita, sen viljelyä tutkitaan ja kehitetään aivan eri mittakaavassa kuin kevätmuotojen. Onnistuessaan rapsi on rypsiä huomattavasti satoisampi.

Satafood Kehittämissyhdystys ry:n alituotantokasvien tuotannon kehittämishankkeen vetäjä **Marketta Saastamoinen** mainitsee myös syysmuotoisten öljykasvien kestävä tuholaisia kevätmuotoja paremmin. Syysmuodot ovat keväällä vahvassa kasvussa, eivätkä kirpat enää vaivaa niitä kuten taimivaiheessa olevia kevätöljykasveja. Aikainen kukinta vähentää myös rapsikuoriaisriskiä. Syysrapsiin ja syysrapsiin voivat kirpat iskeä tietyksi kylvön jälkeen loppukesästä, mutta siitä kokemukset ovat vähäisempiä. ”Syysrapsin paha vihollinen on etana. Etanat voivat tuhota kasvuston syksyllä pahasti.”

Neljän tonnin sadot normaaleja

Svensk Raps on ruotsalaisten öljykasvinviljelijöiden, jalostajien, kaupan ja teollisuuden omistama järjestö, jonka tarkoituksena on parantaa öljykasvien kilpailukykyä. Järjestö tekee viljelykokeita, joissa etsitään optimaalisia menetelmiä ja parhaita lajikkeita. Tukholman pohjois-

puolelta saadut tulokset ovat sovellettavissa Suomeen.

Tulosten mukaan syysrapsi tarvitsee 450 astetta lämpösummaa syksyllä talvehtiakseen kunnolla. Ruotsissa Etelä-Suomea vastaavilla alueilla oikea kylvöpäivämäärä on keskimäärin elokuun ensimmäisellä viikolla. Syysrapsiin pitäisi Ruotsin kokeusten mukaan kehittyä syksyllä kuusi kasvulehteä populaatiolajikkeisiin ja kahdeksan kasvulehteä hybridilajikkeisiin, että talvehtiminen onnistuu.

Suomalaisia viljelyohjeita syysrapsille on turha etsiä, koska kasvi ei ole menestynyt kokeissa. Yleisen käsityksen mukaan se ei talvehdi Suomessa. Kouvo on kuitenkin saanut rapsin talvehtimaan seuraamalla ruotsalaisia ohjeita, esimerkiksi kylvämällä rapsin tarpeeksi varhain.

Tänä vuonna syysrapsin keskisato Ruotsissa oli 3 050 kg/ha ja sitä viljeltiin 14 500 hehtaarella. Tukholman ja Uppsalan alueella keskisato oli 2 670 kg/ha ja viljelyala 760 hehtaaria. Aivan eteläisimmässä Ruotsissa keskisato oli 3 420 kg/ha ja viljelypinta-ala 6 300 hehtaaria. Galileo on Ruotsin eniten viljelty syysrapsilajike ja myös satoisin populaatiolajike. Ruotsin öljykasvia-lasta 70 prosenttia on syysrapsia, 25 prosenttia kevätropsia ja viisi prosenttia kevätropsia. Pitkän ajan keskisadot ovat syysrapsilla 3 300 kg/ha, kevätropsilla 2 000 kg/ha ja kevätropsilla 1 700 kg/ha.

Etelä-Ruotsissa neljän ja viiden tonnin rapsisadot ovat normaaleja. Kouvo uskoo että hyvissä olosuhteissa samaan voi päästä myös Suomessa, vaikka pohjoisempina ollaankin. ”On vain ajan kysymys, milloin syysrapsilla saadaan yli viiden tonnin sato. Jos olosuhteet sattuvat kohdalleen, niin potentiaalia isoon satoon on”.

Viron satokilpailussa saatiin lähes yhtä suuria syysrapsisatoja kuin Suomessa, kertoo **Margus Ameerikas** Baltic Agrosta. ”Tämän kesän kilpailussa Excalibur ja Visby -lajikkeet tuottivat 4 600 kilon hehtaarisadon. Sato oli laskettu seitsemän prosentin peruskosteudessa, joten yhdeksän pro-

Syysrapsilla tulee olla kahdeksan kasvulehteä ja kahdeksan millimetrin paksuinen juuri että se talvehtii kunnolla.

sentin kosteudessa sato on noin 4 700 kg/ha”. Samat lajikkeet menestyvät hyvin myös Ruotsissa. Kouvo ei ole ehtinyt vielä testata niiden menestymistä Suomessa, mutta ounastelee niiden olevan satoisia täälläkin.

Excaliburin sato saatiin Tarton ja Visbyn Viljandin maakunnasta. Viron satokilpailussa sato määritetään viiden hehtaarin alalta. Syysrapsiennätys on vuo-

delta 2008 ja silloin satoa tuli 4 800 kg/ha.

Farmers Weekly-lehden numerossa 58 kerrotaan vuoden 2009 brittiläisistä rapsisadoista. Parhaan neljänneksen keskisato oli 4 410 kg/ha ja huonoimman neljänneksen 3 030 kg/ha. Parhaat lajikkeet olivat Dimension, Excalibur, Flash ja Castille. Ilkka Kouvon sato oli huippuluokkaa myös brittiläisen mittapuun mukaan.

Petri Holma teki Campino-kevätropsilla uuden kevätöljykasvien satoennätyksen. Holma viljelee kevätropsin lisäksi kevättrypsiä ja öljypellavaa. Syysmuotoja hän ei ole kokeillut. Tilalla viljellään myös viljaa.

2. sija

Kate I 1 832 €/ha

Tonnihinta 420 euroa

■ Pöytyäläinen **Petri Holma** sai kevätropsilla 4071 kiloa hehtaarilta. Laadukkaan sadon tonnihinnaksi muodostui laatulisien jälkeen 420 euroa. Muuttuvat kustannukset olivat kilpailun viidenneksi suurimmat ja tuotot toiseksi suurimmat.

Holmalle kertyi eniten traktorityöntunteja. Lohko kynnettiin syksyllä ja äestettiin keväällä ja sille levitettiin ammoniumsulfaattia. Kylvölannoituksen jälkeen lohko ruiskutettiin vielä viiteen kertaan. Tuhohyönteisruiskutuksia tehtiin neljä, lisäksi rikkakasviaine ja kasvunsääde. Mikään toimenpiteistä ei ollut kuitenkaan turha. Hellekesänä tuhohyönteisiä oli keskivertosenä enemmän. Holma tark-

kaili kirppoja ja rapsikuoriaisia, ja päätti ruiskutuksista niiden määrän mukaan. Pahkahome-ruiskutuksen Holma jätti tekemättä, koska kesä oli niin kuiva. Puintihetkellä pahkahomeita löytyi kuitenkin kasvustosta.

Kevätmuotoisten öljykasvien on huomattu kärsivän kukinnan tai litujen täyttymisen aikaisesta helteestä. Kun lämpötila nousee yli 25 celsiusasteen, niin öljykasvisadot pienenevät dramaattisesti. Holman Campinokasvusto ei tuntunut olevan helteestä moksiskaan. Kukinta alkoi heinäkuun alussa ja kesti kolmisen viikkoa. Silloin oli kesän ankarimmat helteet. Kasvusto pysyi vihreänä syyskuun alkuun saakka. Litujen täyttymi-

nen on kestänyt pitkään. Vesitalouden ja muiden kasvutekijöiden on täytynyt olla lohkolla kohdallaan, muuten näin suureen satoon ei olisi voitu päästä.

Tämän vuoden keskisadot vaihtelivat alueittain voimakkaasti. Tiken julkistaman ennakkotiedon mukaan suurimmat rapsin keskisadot saatiin Etelä-Pohjanmaalla, jossa keskisato oli 2 470 kg/ha. Siellä rapsia tosin viljeltiin vain 200 hehtaarilla. Varsinais-Suomen rapsipinta-ala oli 5 800 hehtaaria ja keskisato 1 230 kg/ha. Koko Suomen viljelypinta-ala oli 16 000 hehtaaria ja keskisato 1 220 kg/ha. Vuonna 2009 pinta-ala oli 11 000 hehtaaria ja keskisato 1 980 kg/ha.

Svensk Rapsin mukaan Ruotsissa viljeltiin kevätropsia tänä vuonna hieman yli 7 500 hehtaarilla, ja keskisato oli 1 610 kiloa. Vuonna 2009 pinta-ala oli sama, ja keskisato 2 070 kg/ha. Tukholman ja Uppsalan alueella keskisato oli 1 720 ja viljelypinta-ala

2 300 hehtaaria. Eteläisimmässä Ruotsissa keskisadot olivat tänä vuonna 1 810 kg/ha.

Holman saaman sadon voidaan sanoa olevan jättimäinen sekä Suomen että Ruotsin mitta-kaavassa. Viron satokisassa saatu kevätropsien sadon viite vuodelta, jolloin satoa tuli 3 730 kg/ha. Margus Ameerikaksen mukaan tänä kesänä kilpailussa oli mukana viisi kevätropsilohkoa. Suurin sato, 3 200 kg/ha tuli Larissa-lajikkeella. Muut sadot olivat seuraavat: Trapper 3 000 kg/ha, Clipper 2 700 kg/ha ja 2 100 kg/ha ja Belinda 1 800 kg/ha.

Campinon jalostaja on saksalainen NPZ Lembke, joka jalostaa kevätropsia erityisesti Itä-Euroopan markkinoita silmällä pitäen. Campinon luonnehditaan eurooppalaisittain keskisatoiseksi ja aikaiseksi, lyhyt- ja kestäväkortiseksi lajikkeeksi. Suomalaisissa lajikekokeissa Campino on ollut ykkösvyöhykkeen satoisin kevätropsi. Suomen olo-suhteissa se on myöhäinen.

Teijo Kirpun syysrypsi menestyi luomuna. Rapsikuoriaiset söivät kukintojen päät, muita tuholaisvioletuksia ei tullut.

3. sija

Kate I 1 841 €/ha

Luomurypsi yllätti kannattavuudellaan

■ Haminalainen **Teijo Kirppu** tahkosi kolmanneksi eniten katetta luomusyysrypsillä. 1 969 kilon hehtaarisato olisi ollut hyvä saavutus perinteiselläkin viljelyllä, saati sitten luomuna.

Syysrypsi sopii erinomaisesti luomuviljelyyn, koska se kylvetään joka tapauksessa kesäntöön, ja sitä eivät vaivaa tuhohyönteiset yhtä ankarasti kuin kevätrypsiiä.

Syysrypsi kylvetään heinäkuussa, jolloin kirpoilla on muutakin ruokaa kuin rypsin taimet. Kukinta on toukokuussa ennen rapsikuoriaisten runsastumista. ”Kuoriaiset tulivat siinä vaiheessa, että ne ehtivät syödä kukintojen ylimmät nuput pois”, Kirppu kertoo.

Kirpulla oli kisan pienimmät muuttuvat kustannukset, kun taas tuotot olivat kisan keskikastia. Luomukasvien lannoituskustannus lasketaan Tuottopehtorissa karjanlannan levityskustannuksiin, eli lähinnä traktorityöntunneihin. Kasvinsuojelukustannuksia luomulohkolla ei ole. Laskennallisesti Kirpulle ei tullut myöskään kuivauskustannuksia, koska sadon kosteus korjuuhetkellä oli 8,1.

Kisalohkolla oli esikasvina suojaviljaan kylvetty apilanurmi, jolta korjattiin juhanuksena 2009 sato. Tarkoituksena oli pitää apilanurmea seuraavaan kesään asti, mutta Kirppu halusi kylvää syysrypsiiä, eikä sopivaa lohkoa löytynyt. Siksi hän muokkasi apila-

nurmen syysrypsiiä varten. Lohko kynnettiin, ja sille levitettiin lietelantaa. Kahden äestyksen jälkeen lohkolle kylvettiin rypsin siemenet. Sen jälkeen odoteltiin lähes vuosi, kunnes lohko puitiin. Mitään muuta lohkolle ei tarvinnut tehdä.

Kirppu on tyytyväinen Kankaisten öljykasvien viljelysopimukseen. Luomurypsille tataan 500 euron minimihinta tonnilta, joka maksetaan, jos pörssistä johdettu markkinahinta on sitä pienempi.

Kankaisten öljykasvien rypsin perushinta viikolla 46 oli 414,47 euroa tonnilta. Luomurypsin hintaan tuli 45 prosentin korotus, jolloin perushinta oli noin 600 euroa tonnilta. Tähän tulee päälle vielä laatu- tai vähennykset. Teijo Kirpun sadon tonnihinnaksi tuli 618 euroa.

”Harmi vain että ehdin myydä sadon aiemmin syksyllä, silloin hinta oli usean kymmen kymppiä matalampi”.

Rukiit voittivat vehnät

Rukiit olivat vehniä kannattavampia, kun tulokset lasketaan viikon 46 hinnoilla. Sekä neljänneksi tullut **Timo Laaksonen** että seitsemännenn sijan saanut **Kalle Eskola** saivat jättimäiset sadot hybridirukiilla. Laaksonen tinki kustannuksissa, kun taas Eskola panosti enemmän.

Hybridilajikkeiden siemenkustannusta moititaan kalliiksi. Rukiilla se ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Kylvösiemenmääräksi riitti Laakosella ja Eskolla 60 kg/ha, ja yksi siemen tuotti viidestä seitsemään tärkkää.

Satafoodin hankkeessa on havaittu, että hybridiruis kannattaa kylvää ennen 25.8., että se ehtii pensastua tarpeeksi ennen talvea. Silloin kylvösiemenmääräksi riittää 60-100 kg/ha. Viisi tärkkää yhdestä siemenestä on hyvä tiheys.

Hybridirukiin suurempi sato populaatio-lajikkeisiin verrattuna johtuu muun muassa pidemmästä jyvän täytymisajasta ja rehevämmästä kasvusta. Hybridi pensoo popu-

laatiolajiketta enemmän, ja tekee suuremman tärkän.

Hybridilajostuksessa hyödynnetään heteroosi-ilmiötä. Kahden sinänsä heikkosatoisen vanhemmaislinjan avulla tuotettu hybridilajike on erittäin satoisa. Vanhemmat ovat geneettisesti kaukana toisistaan ja niiden yhdistelmä on valittu oikein, että saataisiin mahdollisimman elinvoimainen siemen, eli hybridilajike. Hybridisiemen tuotetaan niin, että äitipopulaation kasvyksilöt pölytyvät ainoastaan isäpopulaation tuottamalla siitepölyllä. Tämä onnistuu ainoastaan alueilla, joilla ei viljellä ruista, jolloin ilma on puhdas muusta rukiin siitepölystä. Hybridisiemenen tuottaminen on kalliimpaa ja työläämpää kuin populaatioosiemenen.

Hybridilajikkeen tuottamaa omaa siementä ei kannata kuitenkaan käyttää kylvösiemenenä, sillä siinä äiti- ja isäpopulaatioilta peritty keskenään hyvin erilainen geeniaines on jokaisessa siemenessä järjestynyt

uudella ainutkertaisella tavalla. Tällainen siemen tuottaa epätasaisen kasvuston, jonka satoisuus on huomattavasti heikompi kuin alkuperäistä siementä käytettäessä.

Evolon jalostaja on saksalainen KWS Lochow. KWS:n edustaja **Claus Nymand** kertoo, että Evolon siemenen joukkoon on sekoitettu 10 prosenttia Visello-lajiketta torajyvöngelman estämiseksi.

”Torajyvä iskee tärkkään jos siitepölyä muodostuu vähän tai pölytys jää vajavaikeksi, tai kun kukinto on eriaikainen pääkasvuston kukinnan kanssa. Evolo ei tuota tarpeeksi siitepölyä, vaikka siinä on geeni, joka yleensä saa lajikkeen tuottamaan runsaasti siitepölyä. Geeni ei ilmene Evolossa tarpeeksi, joten siitepölymäärää lisätään sekoittamalla siemenen joukkoon Viselloa.”

Torajyvöngelman välttämiseksi jalostaja suosittelee käyttämään myös ajouria, sillä 90 prosenttia torajyvistä muodostuu tallattuun kasvustoon. Tallatuissa kohdissa kukinta jää

Leipävehnystä maksetaan alihintaa

■ Joulukuun alun kotimaan hintanoteeraukset ovat naurettavia. Kuka myy leipävehnäsä 172 euron tonnihintaan, kun Keski-Euroopassa maksetaan 225 euroa tonnilta? Suomessa ei ole ylituotantoa leipävehnästä, joten ei ole mitään syytä miksi kenenkään pitäisi myydä noin halvalla.

Leipävehnää kannattaa alkaa viedä pois maasta, kun hintaero Keski-Eurooppaan on 40-50 euroa tonnilta vientisatamasta toiseen toimitettuna, kertoo Pellervon taloustutkimuksen maatalousekonomisti **Tapani Yrjölä**.

Mitä tästä voidaan päätellä? Viljaa käytävällä teollisuudella on oletettavasti varastoissa tällä hetkellä usean kuukauden tarvetta vastaava määrä leipävehnää, koska hinnat ovat noin halvat eurooppalaisiin hintoihin verrattuna. Osa myi syksyllä satonsa suurimman buumin aikaan, ja toimitusaika tehtaalle määräytyi pitkälle talveen.

Alkusyöksystä tilanne oli toinen. Kotimaassa maksettu hinta ja eurooppalaiset hinnat olivat lähempänä toisiaan. Silloin leipävehnälle oli kotimaassa kysyntää.

Jos teollisuudella on leipävehnää monen kuukauden varastot ja osa viljoista on vielä toimittamatta, sitä ei kannata ostaa riskihinnalla lisää. Kukaan ei tiedä mikä on hinta puolen vuoden päästä. Vehnän pörssihinnassa on oletettu koko syksyn ajan olevan ilmaa ja on varoiteltu hintakuplasta. Siksi viljaa ostava taho ei uskalla korottaa hintoja. Viljojen hintamuutokset ovat tulleet aivan yhtä suurina yllätyksinä teollisuudelle ja kaupalle kuin viljelijöillekin.

Toisaalta Suomen interventiovehnistä myytiin 25. marraskuuta yli puolet eli 13 900 tonnia hinnalla 183,00 €/tn. Koko interventio-potin määrä on 23 000 tonnia, eli hieman alle 10 000 tonnia odottaa seuraavaa tarjouskierrosta. Isosta erästä kannattaa maksaa pienen

Suomen interventiovehnistä myytiin 13 873 tonnia 183 euron tonnihintaan. Kaikki vehnä myytiin Turengista

erien noteerauksia korkeampaa hintaa. Kaikki vehnä myytiin Turengista, kun taas ohria myytiin Turengin lisäksi Mustiosta, Lohjan Kirknemestä, Loimaalta ja Viron Muugasta.

Interventioviljan laatu oli etukäteen tiedossa. Myyjien vehnäerien valkuaisprosentit olivat jokaisessa alle 12. Toisaalta hehtolitrainot olivat yli 80 kiloa ja sakoluvut korkeita.

Öljykasveilla vastaavaa eroa pörssihinnan ja kotimaassa maksetun hinnan välillä ei ole, koska öljykasvien hinta johdetaan pörssinoteerauksista.

Miksi juuri öljykasvien hinta muodostetaan näin, eikä esimerkiksi leipävehnän hintaa?

”Rypsi on yksiselitteinen tuote markkinoilla, sillä laatuja on käytännössä yksi. Siemenellä on vain yksi käyttökohde, eli puristamo. Lopputuotteita on kaksi, eli öljy ja rouhe. Vehnä on moniulotteisempi. Laatuja on useita eri käyttötarkoituksiin. Vehnän hinta määräytyy Suomessa kansainvälisen sekä paikallisen markkinatilanteen mukaan. Käyttökohteita on useita. Euroopan hintataso vaikuttaa totta kai suomalaisen vehnän markkinaa. Pörssin futuurihintojen ja fyysisen markkinan välillä on ero, mikä vaihtelee alueellisesti ja ajallisesti”, kertoo Raision viljakauppaysikön johtaja **Pasi Lähdetie**. **AY**

vajaaksi tai tapahtuu myöhemmin kuin pääkasvustossa.

Hybridiruis on vallannut alaa populaatiolajikkeilta erityisesti Norjassa ja Ruotsissa. Norjassa hybridien osuus on 90 prosenttia, ja Ruotsissa 75 prosenttia. Suomessa osuus on alle 30 prosenttia.

Hintasuhde ratkaisee kannattavuuden
Patrik Erlund ruotsinkielisestä neuvontajärjestöstä esitti pari vuotta sitten öljykasviseminaarissa laskelmat, joiden mukaan öljykasveilla on nykyisillä keskisadoilla parempi kannattavuus kuin viljoilla, kunhan öljykasvien hinta on yli kaksinkertainen viljaan verrattuna. Saman viestin kertoi samassa seminaarissa Svensk Rapsin entinen toimitusjohtaja **Johan Biärsjö**. Rapsi on kilpailukykyinen

vehnän kanssa silloin kun hinta on kaksinkertainen.

Tämä nähtiin myös Satokilpailussa. Jos kaikki kustannukset ja tuet pidetään samoina, mutta lasketaan tulokset valtakunnallisilla keskisadoilla, niin kannattavimmat kasvit olisivat Teijo Kirpun luomusysyrpsi ja **Simo Savolaisen** kevätrypsi.

Alkusyksystä hintasuhde oli erilainen. Leipävehnästä maksettiin yli 200 euroa ja öljykasveista vain 360 euroa tonnilta. Tällä hintasuhteella leipävehnä olisi öljykasveja kannattavampi. Se näkyy myös tässä kisassa: jos hinnoiksi syötettäisiin viikon 36 hinnat, niin Pekka Knuuti olisi voittanut.

Hintasuhteen merkityksestä viljelyn kannattavuuteen puhuvat myös kilpailijat, esimerkiksi Martti Tytykosen mielestä öljy-

kasvien hinnan on oltava yli kaksinkertainen viljaan verrattuna, että niitä kannattaa ryhtyä viljelemään. Ongelmaksi muodostuu yllättävät hintavaihtelut. Kylvöhetkellä ei ole mitään takuita korjuuhetken hinnoista.

Hintavaihteluita vastaan voi suojautua valitsemalla vakaan hintatason kasveja, harjoittamalla johdannaiskauppaa, tai kiinnittämällä hinnan etukäteen. Esimerkiksi **Harri Laineen** luomuruukiin hinta oli kiinnitetty 260 euroon.

Hinnat eivät vaihtelee kuminalla ja öljypellavalla yhtä voimakkaasti kuin viljoilla. Luomua riskialttiimmaksi niiden viljelyn tekee lähinnä lannoitteiden vaihtelevat hinnat. Viljan hintojen ollessa matalia ne päihittävät viljat kannattavuudessa. Tänä syksynä tilanne oli kuitenkin toinen. □

Tulokset laskettiin taulukko hinnoilla

■ Talouskilpailun tulokset laskettiin pääosin taulukko hinnoilla, eikä todellisilla, toteutuneilla hinnoilla. Lannoitteiden, siemenen ja kasvinsuojeluaineiden hinnat (alv 0 %) ovat kesän 2009 ja alkutalven 2010 listahintoja. Laskuissa on käytetty eri maatalouskaupoista saatujen hintojen keskiarvoja.

Satojen hinnat (alv 0 %) ovat viikon 46 hintoja. Viljan ja härkäpavun hinnat on kysytty Raisiolta, luomurypsi Kankaisten Öljykasveilta, öljypellavalla ja luomuruukiilla oli sovittu, kiinteä hinta. Kuminan hinta määräytyy vasta seuraavana keväänä, joten käytimme viime vuoden hintaa 900 euroa tonnilta. Kuminan viljelyttäjien mukaan hinta tulee olemaan suunnilleen sama myös tämän vuoden sadolle.

Sadon arvoissa on otettu huomioon laatulisät ja -vähennykset. Sadon laatu määritettiin raakaviljasta, eikä se vastaa viljan kuivaajassa käydyn sadon laatua. Siksi laatulisät ovat todellisuutta huonommat. Esimerkiksi Martti Tytykosen raakaviljan laatuäytteessä öljypitoisuus oli 9 prosentin peruskosteudessa 34,7 %. Todellisuudessa Tytykosen sadon öljypitoisuus oli ollut yli 38 %. Viljoilla laatuero näkyy selvimmin hehtolitrainpainossa. Viljan kuivaamossa käymättömän näytteen hlp on noin 2-7 kiloa pienempi kuin kuivaamossa käyneen viljan.

Loput hinnat kuten kalkituskustannus, liikepääomakustannus, työtunnin, rahdin ja välityspalkkion, polttoaineen, voiteluaineen öljyn ja sähkön hinnat on poimittu Tuottopehtori-ohjelmasta, Maatalouskalenterista ja Työtehoseuran taulukoista. Oman siemenen kustannus on laskettu Tuottopehtori-ohjelman mukaan tai sitä hieman soveltaen. Esimerkiksi kuminalle oman siemenen kustannuksen laskuun ei ole olemassa valmista mallia, ja se lasketaan eri kateuottolaskelmissa eri tavoin. Tuottopehtori-ohjelma on kaikkien lehtemme kestotilaaajien käytettävissä internetissä osoitteessa www.kaytannonmaamies.fi.

Tilakohtaisia ovat satojen määrät ja laadut sekä viljelytoimenpiteet ja käytetyt panokset, kuten lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden määrä. Viljelytoimenpiteisiin menevä aika ja työkustannus on poimittu Työtehoseuran taulukoista, rahdeissa on käytetty taulukkohintoja tilan sijainnista riippumatta. Työtunteihin on laskettu vain traktori- ja puimuritunnit, ei esimerkiksi tuholaisten tai hukkakauran tarkkailuun kulunutta aikaa. Maataloustuet on poimittu Tuottopeh-

tori-ohjelmasta, eikä ylimääräisiä tukia (esimerkiksi nuoren viljelijän tuki) ole otettu huomioon. Siemenviljaa viljelevien Pekka Knuutin ja Samuli Sarviharjun sadon hinnaksi on käytetty leipäviljan hintaa. He eivät myöskään saa siemenviljelylisää. Kalkituskustannus on laskettu kaikille samaksi Tuottopehtoriin mallin mukaan.

Laskelmissa oletettiin, että traktorit, puimurit ja työkonet olivat kaikilla kilpailijoilla saman tehoisia. Traktorin, puimurin ja viljankuivaajan muuttuvia kustannuksia, eli polttoaine-, voiteluaine-, sähkö- ja öljykustannusta laskiessa tilakohtaista oli käytetyt työmenetelmät, mm. muokkaukset, ruiskutus- ja lannoitusmäärät sekä sadon kosteus puintihetkellä. Kuivauskustannus on laskettu 160 hehdon kuivurin mukaan. Kuivumisnopeutena on pidetty yksi prosenti tunnissa. Viljat on kuivattu 14 prosentin peruskosteuteen, rysi ja rapsi 9 %:n, härkäpapu 15 %:n, kumina 10 %:n ja öljypellava 8 %:n peruskosteuteen.

Katetuotto laskettiin kaikilla kilpailukasveilla vastaamaan yhtä vuotta, vaikka osa kasveista oli monivuotisia, ja luomulohkotkin periaatteessa kaksivuotisia, koska esikasvina oli viherlannoitusnurmi.

Jyrki Leppälä Trans Farm Oy:stä kertoo, että valmiit ohjelmat (kuten Tuottopehtori) soveltuvat huonosti kuminan kannattavuuden laskentaan, koska kumina on monivuotinen kasvi. Mallilaskelmia ei ole olemassakaan. Trans Farmissa on tehty omia kannattavuuslaskelmia niin, että lasketaan kolmen vuoden ajalta (perustamisvuosi ja 2 satovuotta) kaikki tuotot ja kulut ja lopuksi jaetaan ne kolmella. Tätä voi sitten verrata viljan tai muiden yksivuotisten kasvien laskelmaan.

Luomulla pitäisi periaatteessa tehdä samoin, eli laskea tuotot ja kulut kahdelta vuodelta, ja jakaa lukema kahdella. Luomulla tarvitaan viherlannoitusvuosi ennen satovuotta. Toisaalta luomulaskelmissa pitäisi ottaa huomioon mm. maanparannusvaikutus ja kalkitustarpeen väheneminen.

Satokilpailussa aika on kuitenkin rajattu yhteen satovuoteen, joten emme pysty seuraamaan monivuotisten lohkojen satoja ja kustannuksia usealta vuodelta. Luomulohkoissa periaatepäätöksenä on samoin ollut rajaaminen yhteen vuoteen. Kasvuston perustamiskustannukset lasketaan, muttei edeltävän viherlannoituskasvin kustannuksia. **AY**

Tarkkaan mitatulta pinta-alalta puitu sato punnitaan, ja muutetaan sen jälkeen vastaamaan hehtaarisatoa tiettyssä peruskosteudessa, joka viljoilla on 14 %. Pekka Knuutin Magnifik puitiin 1,04 hehtaarin alalta ja punnittiin Loimaan lämpökeskuksen autovaa'alla.

PALKINNOT

Satokilpailu 2010

- 1. Ilkka Kouvo,**
1 800 € arvosta Nordkalkin tuotteita
- 2. Petri Holma,**
600 € arvosta Syngentan tuotteita
- 3. Teijo Kirppu,**
300 € arvosta Boreal Kasvinjalostuksen tuotteita

LISÄPALKINNOT ÖLJYKASVIEN VIJELIJÖILLE

Paras taloudellinen tulos öljykasvilla:

- Ilkka Kouvo,**
1 000 € arvosta Mildolan tuotteita.

Satokilpailuista saadut palkinnot ovat veronalaista tuloa, koska palkinto on saatu sijoituksen tai suorituksen perusteella. Kilpailun järjestäjä joutuu ilmoittamaan palkinnot verottajalle. Myös palkinnon saajan on ilmoitettava palkinto tai voitto veroilmoituksessaan.

Radonimuri vanhaan taloon

Pellot täynnä taloja samasta muotista

**MIHIN KATOSI RAKENTAMISEN
MONIMUOTOISUUS SUOMESTA?**

Lämpöä ilmasta veteen

Puuöljyt jatkotestissä - kovat kelit koettelivat